

En PDF-artikel fra www.salmedatabasen.dk af præst Ole Bjerglund Thomsen

Hvad virker?

Erfaringer og tanker om at synge nyt med konfirmander

Hvad virker? - erfaringer og tanker om at synge nyt med konfirmander

Ole Bjerglund Thomsen, sognepræst i Haslev og Freerslev

”God”, ”glad og lys”, ”nem at lære at synge”, ”optimistisk og positiv”, ”den er god fordi den giver tanker om, at hver morgen giver en ny mulighed” – det er nogle af kommentarerne, som Johannes Møllehaves ”Denne morgens mulighed” får med på vejen af mine konfirmander, når man giver dem et spørgeskema til både nye og gamle salmer.

Ovenstående og andre erfaringer med at synge nyt med konfirmander er baggrunden for, at jeg anser det for at være en selvfølgelighed, at vi må synge nye salmer med konfirmanderne. I det følgende vil jeg 1) give et signalement af den gode (nye) konfirmandsalme, 2) give bud på en top 5-liste over nye salmer for konfirmander, og 3) dele tips, der måske kan løfte salmesangen.

Den gode (nye) salme til konfirmander

Hvordan vælger vi sange til konfirmanderne? At noget er nyt, er jo ikke en kvalitet i sig selv. Samtidig kan man overveje, om det er vigtigt, at man kan sætte genrebestemmelsen ”salme” på sangen. Belært af erfaringen fra arbejdet med nye salmer vil jeg helst holde mig ude af genrediskussioner – de har det nemlig med at blive ufrugtbare principielle diskussioner, hvor man objektivt hævder

nogle kategorier og kendetegn, som i virkeligheden er subjektive smagssager. I stedet for at gå ud fra spørgsmålet ”hvad er en salme?”, finder jeg det mere givende at spørge ”hvad kan blive (fungere som) en salme?”. Det afgørende er nemlig, om sangen, når den placeres i den rette kontekst og inddrages på den rette måde, kan medvirke til forkyndelse og fællessang.

Et bud på kendetegn ved en god konfirmandsalme kunne være:

- Den har en (for konfirmander) velklingende melodi, der er enkel og egnet til fællessang

Uanset alle gode teologiske overvejelser, så er melodien det vigtigste: Hvis ikke melodien virker fængende for konfirmanderne, så stiger de aldrig på. Uden at kvalitetsbedømme er det enkelt at konstatere, at der nok er en musikalsk begrundelse for, at det f.eks. er ”Se, hvilket menneske” (DDS 68) og ikke ”Herre, fordi du ikke lod guddomskraft” (DDS 57), der er blevet et konfirmandhit.

- Den er sprogligt forståelig

Teksten kan sagtens have poetisk og teologisk tyngde, selvom der er givet afkald traditionens kodesprog. Tænk f.eks. på ”Spænd over os dit himmelsejl” (DDS 29) og ”Du som har tændt millioner af stjerner” (DDS 787).

- Den giver anledning til refleksion over kernetemaer fra kristendommen, når den bruges i den rette kontekst

Med salmer vil og skal vi synge kristendom ind i børn, unge og voksne. Det væsentlige må derfor være, om salmen medvirker til, at der formidles evangelium.

Når vi sætter en sang med et mindre kirkeligt udtryk sammen med målrettede bønner, tekster og forkyndende ord, kan der nogle gange opstå et stærkere budskab, end med en meget eksplicit kirkelig sang.

- Den giver mulighed for genkendelse/spejling af eget liv og erfaring i teksten

Sådan må det i øvrigt gælde for al forkyndelse. Når konfirmanderne siger om en salme, at den har vigtige pointer, så er det som regel fordi, de synes, den har en pointe i forhold til deres eget liv.

- Den indeholder gerne gentagelser

Gentagelserne gør salmen lettere at lære og at huske. Tænk f.eks. på ”Tak, Gud, for denne lyse morgen”, ”Denne morgens mulighed” og ”Gå i mørket med lyset” (100 Salmer nr. 875; 814; 862).

- Den har ikke lange vers og ikke mange vers

Lange vers kan gøre det sværere at huske melodien, og mange vers får som regel konfirmanderne til at stønne opgivende.

(Med ovenstående signalement er det dermed også sagt, at en salme f.eks. ikke behøver indeholde teologiske begreber,

en sammenhængende teologi eller en eksplicit kristologi for at være en god salme til konfirmander. Ligeledes behøver den ikke være sprogligt eller musikalsk avanceret).

Top 5-liste over nye salmer til konfirmander

Jeg er bevidst om, at formidlerens kærlighed og engagement i forhold til en salme eller andet stof altid har indflydelse på konfirmandens holdning i den ene eller anden retning. Med det forbehold giver jeg her et bud på de mest træfsikre nye salmer:

1. ”Du skal elske din næste som dig selv” (100 Salmer, nr. 889)

Ingen salme synges og nynnes så meget uden for undervisningen af mine konfirmander som dette hit af Iben Krogsdal. Egemoses glade melodi leverer i den grad med hensyn til at være et tonesprog, som konfirmanderne kan lide. Den er let at lære og huske, og jeg oplever, at den gør næstekærlighedsbuddet ”du skal elske din næste som dig selv” til en fast vending for dem. Den kan bruges både, når der skal tales om næstekærlighed og diakoni, men også når det handler om Guds vilje og tilgivelsen.

2. ”Kære Linedanser” (Højskolesangbogen, 18. udg. nr. 145)

Per Krøis Kjærsgaards konfirmations-sang er trods lange vers og en – for mit øre – ikke åbenbar medrivende melodi elsket over alt på jorden af konfirmander og forældre. Når jeg spørger dem hvorfor, er svaret: ”der er så meget, jeg kan forstå i den”. Og sandt er det jo, at den

indeholder en overflod af eksistentielle temaer for unge: finde balance, finde vej, opleve at snuble og falde og skulle op igen, vælge i dilemmaer, finde sig selv i fællesskabet osv. Det er ikke indlysende kirkelige temaer, men man skal være en doven og dårlig teolog, hvis man ikke kan få kristen forkyndelse ud af det. I det mindste kan man starte i påsken, som er nævnt eksplicit. Her er et eksempel på sangen, der genremæssigt måske ikke "er" en salme, men som brugt rigtigt kan "blive" det. Jeg har brugt den i selve konfirmationsgudstjenesten som baggrund for min tale til konfirmanderne.

3. "Gud du kender alle mine veje" (100 Salmer, nr. 850)

Ud over "Vi kommer til din kirke, Gud" (DDS 478) har vi i salmebogen ingen egentlige konfirmand- eller konfirmationssalmer, som vi kan være bekendt at bruge. Bente Graugaard Nielsen har her givet et godt bud på en salme, der ikke nævner konfirmationen eksplicit og derfor kan bruges både i hele forløbet frem mod dagen og også på andre tidspunkter. Den kredser omkring det eksistentielle emne at finde vej. Mine konfirmander siger f.eks. "Den er god og let at lære", og forældrene siger f.eks. "teksten er fantastisk... så sandt og rigtigt sagt" – og i parentes nævnt er forældrene jo også en indirekte målgruppe, når vi vælger salmer til konfirmanderne. Én dag fik vi i undervisningen en meget frugtbar samtale om gudsbilleder, fordi en skarp konfirmand spurgte i relation til v. 3: "Ole, tror du egentlig, at vores liv er forudbestemt, sådan som salmen siger,

at Gud kan se fremad i vores liv?". Hurra! Hvis en salme kan give sådan en guld-anledning til samtale, så er den uanset alle andre forhold en succes. Vi synger den i øvrigt på "Du som gir os liv", for den kan konfirmanderne bedst lide.

4. "Gå i mørket med lyset" (100 Salmer, nr. 862)

Et tilbagevendende tema, som alle kan forholde sig til, er mørke-lys. Jeg er slet ikke i tvivl om, at mine konfirmanders (og menighedens) kærlighed til Sten Kaaløs salme handler om enkeltheden i den. Den er på én gang dybt kristologisk og samtidig ikke voldsomt kirkelig i sit sprog. Det gør den tilgængelig for mange. Erling Lindgreens melodi er en blød og sød ørehænger, som konfirmanderne hurtigt står på. Den kan bruges både til Alle Helgen, advent, jul, fællesskab og som diakoni- og sendelsessalme.

5. "Denne morgens mulighed" (100 Salmer, nr. 814)

Johannes Møllehave ville nægte, at dette er en salme, og den giver da også afkald på at være meget kirkelig. Men "mulighed" og "alt blir givet nyt tilbage" er vel påsken i en nøddeskal. Den er helt oplagt, hvis man i dagens andagt vil tale om tilgivelse og opstandelse. I indeværende år er dette salmen, som mine konfirmander peger på, når jeg spørger, hvad de gerne vil synges.

Dette var blot et udsnit – bevidst valgt uden om DDS. Uden at det er nye salmer, kan jeg som afveksling også anbefale Taizé-sange, f.eks. "Læg al din

uro” eller ”I min Gud har jeg fundet styrke” (Sange og Bønner fra Taize, Kirkefondet 1998).

Skal man tale om skaberværk og klimaudfordringer – og det bør man – er Hans Anker Jørgensens ”Som et drivhus i en frostnat” (100 Salmer nr. 866) et af de bedste og mest direkte bud. Vil man kigge ud i verden, og det må man af hensyn til at give de unge et lille økumenisk udblik, kan latinamerikanske salmer som Håbstangoen (100 Salmer nr. 884) og ”Gud, Helligånd, tænd ild i vore tanker” (100 Salmer nr. 834), anbefales. Først som sidst er ”Tak, Gud, for denne lyse morgen” (100 Salmer nr. 875) et hit, selvom præsten måske føler sig færdig med den.

8 bud på sang med konfirmander

Med baggrund i mine erfaringer med, hvornår salmesangen forbliver fraværende og hvornår den løfter sig over gulvhøjde har jeg følgende grundregler fra mit eget arbejde med konfirmanderne:

1. Syng meget fra starten af forløbet. De skal hurtigt lære, at hér synger vi! F.eks. to salmer fra starten og to til slut – eller undervejs til variation.
2. Lav variationer. F.eks. springe vers over, drenge og piger skiftes til at synge. Stå op og sidde ned under et eller flere vers.
3. Prøv at synge i en rundkreds, stående tæt. Det forpligter og lyder af mere. Konfirmanderne siger selv, at det er motiverende for dem, hvis de kan høre, at andre synger.

4. Få hjælp! Arbejd sammen præst/undervisere/musikere. Inviter organist og/eller sanger en halv time af undervisningen et par gange i løbet af året.
5. Skab til afveksling stemning omkring det at synge, f.eks. konkurrence.
6. Afhold en stor fælles brusende sangaften for alle sognets konfirmander, evt. med nabosogne. Lad forældrene på denne måde lære en del nye salmer.
7. Stil konfirmanderne i udsigt, at de selv vælger salmer til deres konfirmation – og lad dem tæt på konfirmationen stemme om, hvilke salmer, de vil have med.
8. Brug de sidste 7 minutter før konfirmationsgudstjenesten på, at gæsterne i kirken hurtigt lærer en eller to af de nye salmer, som indgår i gudstjenesten.